

■ На Пољу „Г“ формирана два јаловинска система

Ка стабилној
производњи

СПРЕЧАВАЊЕ ШИРЕЊА ВИРУСА

COVID-19

У ЕЛЕКТРОПРИВРЕДИ
СРБИЈЕ

МЕРЕ ЗАШТИТЕ:

Често перите руке водом и сапуном (у трајању од најмање **20 секунди**) или користите средство за дезинфекцију на бази **70% алкохола**. После прања, чесму затворите марамицом или папирним убрусом.

Избегавајте **блиски контакт, руковање и љубљење**, а са саговорницима одржавајте раздаљину.

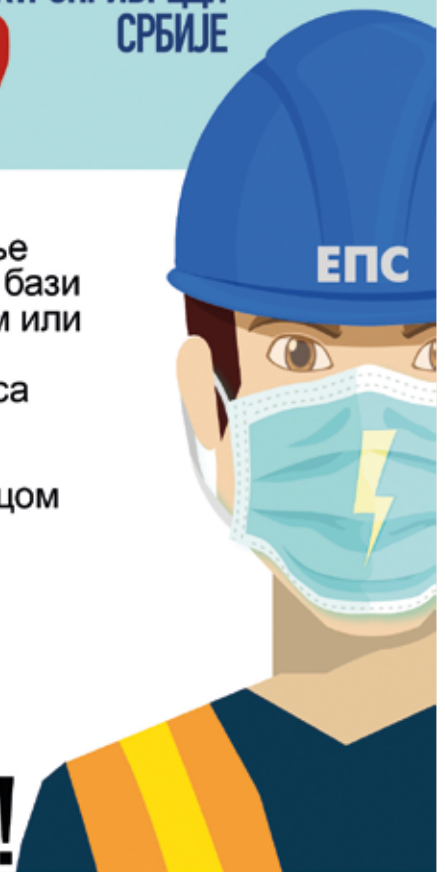
Не дирајте очи, нос и уста неопраним рукама.

Ако кашљете или кијате, **прекријте уста и нос** надлактицом или папирном марамицом.

Често **проветравајте** просторије.

Избегавајте боравак у **затвореном простору** са већим бројем људи.

Заједно против COVID-19!

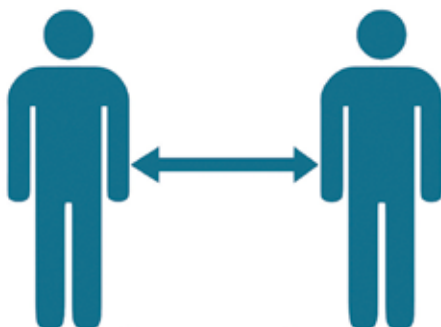

ПРЕПОРУКЕ ЗА ЗАПОСЛЕНЕ:

- обавезно и правилно носите заштитну опрему
- пре уласка у пословни простор дезинфикујте руке и обућу
- држите прописано одстојање од других особа
- брините о хигијени радног простора
- обавезно обавестите непосредног руководиоца уколико посумњате на симптоме COVID-19

ЗАПОСЛЕНИ И СТРАНКЕ ОБАВЕЗНИ СУ ДА НОСЕ ЗАШТИТНЕ МАСКЕ ПРИЛИКОМ УЛАСКА И ИЗЛАСКА И ЗА СВЕ ВРЕМЕ БОРАВКА У СВИМ ПРОСТОРИЈАМА ЈП ЕПС, БЕЗ ИЗУЗЕТКА.

У наредном периоду биће пооштрене контроле ношења заштитних маски.

**Одржавајте
раздаљину**

**Избегавајте да
додируете лице**

**Перите руке око
20 секунди**

Садржај

05

из епс групе

ЕПС на почетку 2022. године
Запослени су
кључна карика

08

актуелно

Површински коп Поље „Е“
Предодводњавање
отвара пут багерима

11

Из „Прераде“
Траке мењају
део пруге

12

репортажа

У посети радницама Б смене
Постројења за припрему угља
Оне ведре Дробиланом

14

актуелно

„Метал“ – Центар за
производно-техничке послове
Компликовани послови за њих су рутина

15

Наставља се успешна реализација
пројекта дуалног образовања
Прилика за младе

20

локални мозаик

„Лето када сам научила да летим“
Светлост кроз
отворен прозор

21

Спортско-рекреативни центар „Колубара“
Бољи услови
за кориснике

22

временов

Како је обележаван
Дан жена у „Колубари“
Каранфил с љубављу

05

Одлука Владе Србије

Мирослав Томашевић именован за в. д. директора ЈП ЕПС

06

Служба одводњавања
„Тамнава-Западног поља“

Посла све више

10

На Пољу „Г“ формирана
два јаловинска система
Ка стабилној
производњи

импресум

ЕНЕРГИЈА
КОЛУБАРА

ИЗДАВАЧ: ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА СРБИЈЕ.
ЧАСОПИС ИЗЛАЗИ МЕСЕЧНО

В. Д. ДИРЕКТОРА: **Мирослав Томашевић**, ДИРЕКТОР СЕКТОРА ЗА ОДНОСЕ С ЈАВНОШТУ: **Звездана Јовановић Поповић**,
РУКОВОДИЛАЦ СЛУЖБЕ ЗА ОДНОСЕ С ЈАВНОШТУ: **Наталија Живковић**, РУКОВОДИЛАЦ ОДЕЉЕЊА ЗА ИНТЕРНУ КОМУНИКАЦИЈУ: **Ана Павловић**,
ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК: **Милош Павловић**, УРЕДНИК ФОТОГРАФИЈЕ: **Милан Цвијетић**, АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ: **Карађорђева 37, 11550 Лазаревац**,
ТЕЛЕФОНИ: **011 785 5086, 785 5089**, Е-МАИЛ: **redakcija@rbkolubara.rs**, WEB SITE: **www.rbkolubara.rs**, НАСЛОВНА СТРАНА: **Александар Рашин, Милан Цвијетић**,
ЛОГОТИП: **Милош Павловић**, ШТАМПА: „**Комазец**“ д. о. о. **Инђија**, ТИРАЖ: **3.500**
Први број листа РБ „Колубара“, под називом „КОЛУБАРА“, изашао је из штампе 24. септембра 1960. године; Од 15. новембра 2017. носи назив „ЕПС ЕНЕРГИЈА КОЛУБАРА“

■ ХЕ „Врла 1“ у зимском року

Година рекорда

Хидрологија је само један од услова за добру производњу енергије, али оно што треба истаћи су запослени, који су у ремонтној сезони, у циљу одржавања и очувања погонске спремности, урадили рововски посао

крај године, када је сваки киловат-сат био злата вредан, наши запослени су у сталној комуникацији с диспечерским центром ЕПС-а и ЕМС-а благовременим планирањем покривали вршна оптерећења енергетског система Србије – каже Бобан Петровић, директор „Власинских ХЕ“. – Хидрологија је само један од услова за добру производњу енергије, али оно што треба истаћи су запослени, који су у ремонтној сезони, у циљу одржавања и очувања погонске спремности и расположивости агрегата „Власинских ХЕ“, урадили рововски посао.

Од већих нестандартних послова реализовано је преклињавање статора генератора Г1 на ХЕ „Врла 2“, санација пробоја намотаја статора генератора Г2 на ХЕ „Врла 3“, контролни преглед и санација оштећења од ерозије и кавитације материјала лопатица радних кола Пелтон турбине (четири турбине), замена цевне инсталације за расхладу генератора Г32 и Г4 на ХЕ „Врла 1“, уградња нове чауре заптивача вратила Франсис турбине А на ХЕ „Врла 4“ и остали стандардни послови на агрегатима. Неки послови се једноставно не могу планирати. Тек кад се отвори машина, стручњаци знају шта им је чинити.

– Наши људи су навикли на овакве ситуације, са овим радимо дуги низ година и све послове завршавамо квалитетно и у задатом времену – каже Петровић. – Ова година почела је добро. Власину је почетком фебруара захватила снежна мећава. Ово је одлична вест за нас. Власинско језеро располаже потенцијалом од 46,699 GWh, што нам даје наду да би оваква хидрологија побољшала водни потенцијал и омогућила добре производне резултате у 2022.

Опрема произведена пре скоро седам деценија и даље је стопостотно спремна

да одговори на позив диспечерске службе ЕПС-а.

– Узимајући у обзир колико је систем „Власинске ХЕ“ неопходан енергетском систему Републике Србије, и у сарадњи са стручним службама ЕПС-а и Огранка „ХЕ Ђердап“, радили смо на пројектима за ревитализацију система, чиме би се добила додатна снага агрегата, а радни век електрана продужио за наредних пола века и дуже – истиче Петровић.

Систем „Власинске ХЕ“ чине четири електране и ПАП „Лисина“ са инсталисаном снагом 127,7 MW. Електране су грађене у две фазе. У првој фази 1946–1958. године изграђене су четири електране, с тим што је ХЕ „Врла 1“ имала два агрегата, а остале три електране по један. У другој фази изградње пројекта „Власинске ХЕ“ 1975. године ХЕ „Врла 1“ добила је још два агрегата, а остале три електране по један. Од 1978. године систем је ојачан са ПАП „Лисина“ и новим количинама воде, што даје око 40 процената енергије више у односу на период пре изградње пумпног постројења.

М. Дрча

Четири хидроелектране „Врле“ на падинама Власине прошле године произвеле су 441,172 GWh, што је за 91,81 одсто више од плана, односно друга најбоља производна година у историји „Власинских ХЕ“. Добра производња потпомогнута је ПАП „Лисином“, која је остварила своју другу најбољу производну годину препумпавања воде из акумулације Лисинско језеро у главну акумулацију Власинско језеро. Остварено је препумпавање воде од 99,6 милиона кубних метара. Кад се ова количина воде пропусти кроз све четири електране, добије се 184,272 GWh или процентуално гледано 41,76 одсто од укупне произведене енергије.

За производне резултате у највећој мери су заслужни запослени, јер се радило пуним капацитетом у производњи и одржавању постројења и опреме. Високи стандарди одржавања и професионални приступ техници кључ су успеха.

– Систем „Власинских ХЕ“ остварује високу погонску поузданост и расположивост агрегата и постројења и врло успешно је завршена производна 2021. година. Пред сам

ПАП „Лисина“

Пумпно-акумулационо постројење „Лисина“ налази се на путу Власина–Босилеград. Реке Лисина и Божичка преграђене су земљаном браном и створена је акумулација запремине 9.316.500 кубних метара воде. Две пумпе инсталиране у машинској хали на дубини од 90 метара, снаге по 13,4 MW, са укупним протоком од 7,5 кубика воде у секунди, избацују воду на висину од 335 метара, одакле се цевоводом и отвореним каналом одводи у главну акумулацију Власинско језеро.

Мирослав Томашевић именован за в. д. директора ЈП ЕПС

Влада Републике Србије именovala је Мирослава Томашевића за вршиоца дужности директора Јавног предузећа „Електропривреда Србије“. Одлука је донета на седници која је одржана 3. марта. Пре именовања за в. д. директора ЈП ЕПС Томашевић је био извршни директор за техничке послове производње енергије у ЕПС-у.

■ ЕПС на почетку 2022. године

Запослени су кључна карица

Стручност и труд запослених ЕПС-а показали су се као кључни за одржање енергетске стабилности током ове зимске сезоне

Упркос глобалној енергетској кризи и потешкоћама у производњи угља и електричне енергије на крају 2021. године, 2022. систем „Електропривреде Србије“ функционисао стабилно. Сви производни капацитети раде у складу са оперативним могућностима, а стручност и труд запослених ЕПС-а показали су се као кључни за одржање енергетске стабилности током ове зимске сезоне.

Децембарски проблеми у производњи угља и енергије превазилазе се несебичним залагањем радника на коповима

и у термоелектранама, а запослени у хидросектору максимално користе расположиве дотоке Дрине и Дунава како би хидроелектране радиле што боље. На колубарским и костолачким коповима у веома сложеним временским условима остварују се производни резултати зацртани за почетак ове године. Иако се почетком јануара на најпродуктивнијем копу у „Колубари“ – „Тамнава-Западном пољу“ десио пожар на одлагачу, производња на овом копу није смањена. У зимским условима, током јануара, систем међуслојне јаловине је реконструисан и после 20 дана поново је покренут. Крајем јануара организовано је алтернативно решење за одржавање производног процеса на овом копу, који ће у наредним месецима бити организован паралелно са санацијом одлагача, до његовог повратка у рад.

– Ова зима је тежа него претходне, али уз велики рад и залагање запослених, по чему су

рудари познати, показали смо да је могуће да се одржи производни систем и ради на санацији одлагача и његовом повратку у функцију – кажу у „Колубари“.

Костолачки рудари дају свој максимум ове зиме. Производња угља већа је од планиране и, према најјавама, овај тренд треба да се настави и у наредном периоду. И њима зимски услови, велике падавине, блато и ветар задају највише мука, али као и деценијама уназад, рудари с копа „Дрмно“ не штеде ни знање ни снагу да испуне план и обезбеде сигурну производњу електричне енергије.

И у термосектору се предано ради и битан је сваки мегават-сат. Инжењери увелико већ припремају наредне ремонтне послове на блоковима термоелектрана у Костолцу и Обреновцу, јер ти сложени послови захтевају припрему која неретко траје дуже него сами ремонтни радови.

Важно је и што недостајуће количине електричне енергије ЕПС набавља професионално као и ранијих зима, јер је за

наш електроенергетски систем уобичајен мањак енергије током зиме, а вишак у другим периодима године. Професионалним радом стручњака ЕПС-а набављају се довољне количине и по најповољнијим могућим ценама у овом периоду. Истовремено, сви купци ЕПС-а, и грађани и привреда, имају сигурно снабдевање електричном енергијом.

А. Б. М.

Спремни за изазове

ЕПС је са својим ресурсима и увозом способан да обезбеди све количине електричне енергије које су потребне потрошачима, рекао је Давор Пуповац, директор Сектора за анализу тржишта и управљање ризицима у ЕПС-у. – Струја је и даље најјефтинији енергент у Србији, јер је има из наших извора. ЕПС прати шта се дешава у енергетици и спреман је за све наредне потезе. Били смо конкурентни у претходном периоду и спремни смо и сада да се суочимо са свим изазовима.

Највише времена и рада запослених посвећено је багеру „ведричару“, који копа угаљ до подине, најбољег квалитета, па је неопходно обезбедити му суву радну средину. Велики посао завршен у децембру када су реконструисана два цевовода на западној граници копа

Посла све више

Зима на измаку, којој већина људи прижељкује крај јер се одужила, засипа снегом и у марту. Показивала је оштре зубе месецима, доносећи кишу и снег у великим количинама. Сви са којима смо разговарали из Службе одводњавања на површинском копу „Тамнава-Западно поље“, сагласни су да је била изузетно тешка. Посетили смо их почетком марта у дану када је падао снег, дувао ветар, а они на терену постављали пумпу и цевовод.

Пумпа између „Западног“ и „Источног поља“

Током зиме, Служба одводњавања је у акумулацију у депресији лоцираној између два копа, „Западног“ и „Источног поља“, поставила пумпу која препумпавала воду у проточно језеро. Радови су трајали две недеље, постављен је цевовод дуг 950 метара направљен од епоксилних цеви, који је укључен у већ постојећи цевовод коришћен приликом испумпавача воде после поплаве 2014. године. Пумпа непрекидно ради месец дана, а тако ће остати и надале док се не исцрпи накупљена вода. Неповољни временски услови и падавине подигли су на западној граници копа ниво накупљене воде, па је и на тој локацији Служба одводњавања морала да интервенише.

На терену на којем је до касне јесени радио ЕШ 4, копајући угаљ за широку потрошњу, честе падавине оставиле су траг стварајући омање језеро. С обзиром на то да је постојала могућност да га одлагалиште затвори, а припреме за нову сезону производње угља за широку потрошњу на истом терену су већ у току, неопходно је било одводњавање акумулације. Послу од једног дана који је окупио машинце, електричаре и рударе ове службе претходиле су тродневне припреме.

— Веома нам је важно да се ова акумулација испразни како бисмо могли да наставимо копање угља ЕШ-евима. Желимо да почнемо што пре, али је потребно да, поред

Мост преко трака за рад два грабуљара

Говорећи о плановима за почетак рада на копању угља за широку потрошњу, Милисав Вучићевић, пословођа, истакао је да два ЕШ-а не могу да почну са радом у исто време. Да би се оба ангажовала потребно је да се направи мост преко трака за ЕШ 2 који ради на грабуљару 1.

одводњавања, временски услови буду повољнији како би се терен иоле просушио. Затим ћемо га пресути каменом да бисмо омогућили приступ камионима. Данас сам овде како бих колегама показао где нам траса за цевовод неће сметати у наредном периоду – објаснио је Милисав Вучићевић, пословођа задужен за ЕШ-еве.

Главни рударски пословођа на одводњавању Зоран Илић упутио нас је детаљно у свој задатак који се тога дана састојао у надгледању постављања такозване флајт пумпе снаге 30 киловата у воду и цевовода од окитена (због флексибилности) дужине 150 метара.

– У реализацији свих наших послова велику улогу имају машине „Помоћне механизације“. Без њих бисмо тешко успели да обавимо задатке, а посебно су нам значајни хидраулични багери и ровокопачи. Такође, за прављење траса често нам треба булдожер. Посебно у оваквим временским условима,

■ Зоран Илић

по блату, без машина би сваки напор био узалудан – истакао је Илић.

Из разговора са Илићем, којег колеге знају под надимком Ића, сазнали смо да је ова служба током зиме имала много посла. Послове који се најчешће раде у летњем периоду, због хитности

су морали да се обаве зимус, а највећи обим посла имали су током децембра.

– Реконструисали смо два цевовода на западној граници копа. На једном је високофреквентну пумпу, какве су иначе у копу, угрожавала кипа међуслојне јаловине, а на другом је дошло до руча. Ови послови у добрим временским условима трају око пет дана, али у лошим условима машине немају добар приступ, тешко се прави траса, па је потребно време за обављање задатка много дуже – додао је главни пословођа.

Запослени на одводњавању свакодневно највећи део времена и највеће радове везују за рад багера „ведричара“. Једини багер на копу који није роторни копа угаљ до подине, онај најбољег квалитета, па је неопходно обезбедити му суву радну средину. На осталим системима роторни багери копањем канала могу себи да обезбеде повољније услове, док је Служба одводњавања задужена за

најнижу етажу и праћењем рада пумпи у тој зони контролише и обезбеђује сигуран рад „ведричара“.

Линија бунара постављена дуж копа на кровини пуштена је у рад пре непуних годину дана и сада значајно доприноси томе да буде обезбеђена сува средина, како би услови за рад машина на системима били лакши. Њихова улога, као и ретензије, јесте да дренажу воду како не би доспела у коп. Њихов рад редовно прате и надзиру запослени из службе, а до сада су потребне интервенције најчешће обављали електричари.

Један од њих, Жељко Миловановић, истиче да сваке године има све више посла и да већ одавно не важи правило да се лети на одводњавању мање ради. Велики број објеката које служба одржава и њихова велика разуђеност временом чине посао комплекснијим. У надлежности Службе одводњавања „Западног поља“ за сада је и коп „Радљево“.

М. Димитријевић

Мрежа изграђена на Пољу „Е“ црпиће воду не само из своје експлоатационе зоне већ и из источног дела басена, за који је овај коп сливна површина

Као и у остатку Рударског басена, улазак у пролећну сезону и на најмлађем површинском копу, „Пољу Е“, значи појачану бригу о акумулацији воде у зони рударских радова. Подједнако се води рачуна о атмосферским падавинама и водотоковима испод површине земље, а с обзиром на чињеницу да је овај коп сливна површина свих лежишта источног дела басена, његово одводњавање је веома комплексан пројекат.

Владан Ивковић, директор Поља „Е“, објашњава да сама конфигурација лежишта изискује потпуно нов приступ одводњавању.

– Познато је да је овај коп по својим карактеристикама сложенији за отварање и експлоатацију него било који до сада отворени у лигнитним рудницама Србије. Најпре, имамо дубину већу од 250 метара, велики коефицијент откривке, сложене хидролошке прилике, мешовите етаже и све то га чини јединственим изазовом. До сада је на неки начин било једноставније, имали смо један угљени слој доброг квалитета, али сада их имамо два. Имамо откривку изнад првог угљеног слоја, први угљени слој, међуслојну јаловину и главни угљени слој. Посебан аспект експлоатације Поља „Е“ са којим се први пут сусрећемо, чини велика количина воде у слојевима – наводи Ивковић.

■ Услови радне средине

Таква ситуација изискује предодводњавање, односно црпљење воде из слојева пре експлоатације. У пракси, то

■ Владан Ивковић

Предодводњавање отвара пут багерима

значи да се пре уласка роторних багера и система израђују бунари који имају задатак да извлаче воду из слојева и обарају њен ниво по етажама и фронтима. У овај посао ушло се на основу студије о изводљивости и оправданости, јер бунарима треба одређено време да би се постигао жељени ефекат.

Како Ивковић истиче, бунари предодводњавања су услов за стабилну експлоатацију. Наиме, да би системи могли да откопавају откривку онолико колико је предвиђено, неопходно је остварити одређене услове радне средине. Уколико је материјал заводњен, откопавање и

транспорт материјала су неупоредиво тежи. Код материјала који нема своју носивост не могу да се одрже висински нити дубински блокови на одлагалиштима, нити да се формирају етаже на одлагалиштима. Ивковић објашњава да нешто што у себи садржи воду, нема потребну носивост да се по њему крећу машине и опрема.

– За сада смо израдили 39 кровинских бунара. Кренули смо од кровинских зато што најпре откопавамо откривку до првог угљеног слоја, па први угљени слој да би створили простор да се спуштамо ниже и да експлоатишемо међуслојну јаловину а онда и главни угљени слој. Такође, поставили смо 12 бунара који третирају међуслојну јаловину, а шест бунара тренутно није у функцији због напредовања фронта радова како на етажама откривке тако и на угљеним етажама – каже Ивковић.

Он објашњава да су бунари у међуслојној јаловини бушени од кровине површине терена, преко кровинских слојева, првог угљеног слоја да би се дошло до међуслојне јаловине.

Улагање које се исплати

Ситуација је комплексна, али навикли смо да се суочавамо са изазовима. Улагање у бунаре се вишеструко исплати, јер без тога не можемо да радимо. Заводњена средина доводи до хабања опреме, изазива загушења, тешко је формирати одлагалиште. Сува средина је предуслов за ефикасну и стабилну производњу – истиче Ивковић.

■ Бунар предодводњавања

– То значи да смо урадили предодводњавање и пре него што је експлоатисан први угљени слој. То је захтевало израду бунара веће дубине. Тај број бунара међуслојне јаловине неминовно ће се повећавати како будемо напредовали, односно спуштали на све ниже нивелете. То је један од најбитнијих фактора за стабилну производњу Поља „Е“ – рекао је он.

■ Три милиона кубика воде у 2021. години

Сви бунари су раздвојени према изданима, односно води заробљеној у одређеном слоју. Повезани су пластичним цевоводима одређених пречника (90, 110, 250 и 400 милиметара). Први цевовод је најмањег пречника да би се рачвао и повезивао са неколико бунара растућим пречником до спајања са највећим и избацивања воде у реку Пештан. Један део бунара шаље воду цевоводима у Водовод „Медошевац“, на прераду.

– Сви послови везани за предодводњавање раде се упоредо са класичним одводњавањем атмосферских падавина на саму површину копа. Објекти одводњавања Поља „Е“ црпеће воду не само из своје експлоатационе зоне, већ

ће, како он представља сливну површину копова источног дела басена, сабирницима, пумпама и цевоводима третирати целу ову област – каже Ивковић.

На основу извештаја Службе одводњавања, у 2021. години у овој зони исцрпљено је око три милиона кубних метара воде. У ову цифру нису укључени резултати објеката предодводњавања, чија „производња“ иде на више од 50.000 кубних метара воде дневно.

Лежиште диктира експлоатацију

Експлоатацију у оквиру копа „Е“ тренутно обављају Први А систем „Е“ и Други БТО систем копа „Б/Ц“, као и два система на откопавању угља, БТС линија са „глодаром 8“ и БТУ линија са „глодаром 7“ који копа први угљени слој. – Пети БТО и Четврти систем Поља „Б/Ц“ тренутно копају откривку међуслојне јаловине која обухвата простор Поља „Б/Ц“ и „Е“. У наредним годинама можемо да говоримо о јединственој експлоатацији овог подручја јер системи обухватају простор и једног и другог копа – каже Ивковић.

– Како део воде није могуће у потпуности извући бунарима предодводњавања, она остаје заробљена у слојевима. То значи да ће након отварања слободне површине, она тећи каналима и муљним пумпама се пребацивати до стабилних сабирника, а онда стабилним пумпама избацивати на површину. Тренутно имамо два стабилна сабирника и трећи привремени, који је са стабилном пумпом постављен у позицији етаже БТС система – објашњава Ивковић.

Он наглашава да је неопходна нова радна снага. Наиме, пројектом Поља „Д“, чији запослени сада чине Поље „Е“, нису предвиђени објекти предодводњавања, па самим тим ни потребан број радника. Пројектом копа Поља „Е“ јесу, тако да се очекује да то буде превазиђено. Сада су на овим пословима ангажовани бравари и електричари из радионица за одржавање транспортних трака и багера.

Ивковић каже да осим одржавања стабилних сабирника, цевовода и објеката предодводњавања, они монтирају и муљне пумпе које испумпавају воду на етажама на откривци, дуж позиције везних транспортера и делом на одређеном простору на одлагалишту.

Д. Весковић

Ка стабилној производњи

Неколико обимних планираних технолошких операција требало би да осигурају производњу током наредних месеци

Багер „глодар 4“, који је са два одлагача крајем децембра пребачен са Поља „Д“ у производњу на Пољу „Г“, укључен је првих дана ове године, а након почетних уходавања, јануар и фебруар протекли су у знаку планиране реконструкције система. Као резултат ових технолошких операција на копу су формирана два БТО система, а према речима надлежних, сви послови реализовани су најбрже могуће у датим условима.

– Предвиђено је да на Првом систему багер „глодар 1“ ради независно на два транспортера и одлагачу. На Другом би „глодар 4“ радио преко четири транспортера и са „бандвагеном 3“ као одлагачем – појашњава Радојица Радојичић, технички директор Поља „Г“, додајући да је део БТО система све време радио, јер се међуслојна јаловина одлагала преко транспортера В1, МРС-а (међуслојне расподелне станице), О1 и О2 и „бандвагена 3“ и то на одлагалиште у Великим Црљенима.

Први БТО систем почео је да ради у другој половини фебруара. На систему су поред „глодара 1“ ангажовани и етажни транспортер Е2, одлагалишни О4 и „одлагач 3500“, који је дошао са Поља „Д“. Ова справа је, према плану, током фебруара транспортована до позиције на којој ће убудуће радити – на унутрашњем одлагалишту на транспортеру О4.

– Током реконструкције система потпуно је демонтиран транспортер Е1 и од њега су на угљеном систему формирана два нова. Он је раније био позициониран на југоисточној граници копа, као етажни, па везни транспортер – објаснио је техничке детаље Радојичић.

Он даље наводи да је реконструкција значила да се погонска станица Е1 довуче на нову позицију, на којој ће представљати станицу О4, и која ће да ради као одлагалишна.

– Највише посла током реконструкције имали смо на траси одлагалишног транспортера, која је морала бити дугачка више од 500 метара. Морао је бити обезбеђен и простор за прикључивање „одлагача 3500“. Имали смо задатак и да клизни воз раставимо на два дела и да га,

■ Фебруарски биланси бољи него јануарски

после превлачења преко технолошког моста, поново саставимо и поставимо на одлагалишни транспортер. Када су погонска и повратна станица Е2 замениле места, транспортер Е2 скраћен за 200 метара, одлагалишни постављен у дужини од 540 метара, и „одлагач 3500“ транспортован преко кипе до места на коме ће радити, стекли су се услови за кретање новог система. Сви ти послови завршени су 21. фебруара – објаснио је Радојичић.

„Глодар 1“ са радом је кренуо на висинској страни Е2 где је откопао висински блок и последњих дана фебруара прешао је на дубинску страну, где детаљно чисти кровину угља. Багер је у доброј форми, јер је у инвестиционој оправци био од 14. јануара до 15. фебруара.

Када је реч о раду Другог БТО система, на Пољу „Г“ кажу да је „глодар 4“ током претходног периода наставио да копа блок ка повратној станици В1.

Транспорт одлагача

Један од важнијих послова на овом копу у наредном периоду биће планирани транспорт одлагача ArsB 3000x50, такозваног „костолачког одлагача“. Планирано је да овај одлагач започне са радом на БТО 2 систему, да замени „бандваген 3“. Пратићемо његов рад неко време, и ако то буде било на задовољавајућем нивоу, „бандваген 3“ ће ићи у транспорт на БТО 1. У супротном, остаће на БТО 2 систему, а позиција „костолачког одлагача“ биће на одлагању међуслојне јаловине са угљеног система – појаснио је Радојичић.

– Када је реч о производним резултатима, „глодар 4“ је током фебруара дао бољу производњу него у јануару. Са 97.000 кубика јаловине, колико је откопано у јануару, производња се у фебруару повећала на готово 200.000 кубика. Очекујемо да до краја марта резултати буду још бољи – истакао је Радојичић.

Производња угља током фебруара била је одређена радовима на транспортеру Е4. „Глодар 2“ је био у спречи са „бандом 2“, и радио је тако да је копао прве блокове, правећи услове за продужетак транспортера Е4.

– Транспортер Е4 продужавали смо три пута по 98 метара, и тако дошли до планиране дужине. У спречи са „бандвагеном 2“, са њом „глодар 2“ досеже до планиране границе копања. У једној зони у дужини од око 100 метара копали смо у условима нестабилне радне косине, где су угаљ и прослојак били помешани – зони руча. Ту нестабилну зону смо морали да отклонимо, али дужи „останак“ је спречио лош материјал, који је било тешко копати. Лепио се за кашике, траке, бубњеве, ролне. Чишћење свих објеката на систему почев од „глодара 2“ и „бандвагена 2“, преко осам транспортера до самог „одлагача“ – „банда 3“ захтевали су дуже застоје. Све то утицало је на коначни биланс током фебруара, па је откопано око 300.000 тона угља – рекао је Радојичић.

У „пратњи“ опреме која је дошла са Поља „Д“ на Поље „Г“ дошло је и људство, односно посаде багера и одређен број надзорно-техничког особља. Најмање радника је дошло у машинску службу, а ни остале нису у потпуности попуњене.

Р. Лазић

Траке мењају део пруге

Извођење радова је организовано тако да ниједног тренутка неће бити прекинута допрема равнo угља са површинских копова

Део система железничког транспорта у постројењу за прераду, оплеменевање и транспорт угља биће замењен трачним транспортерима, и послови на реализацији ове инвестиције одвијају се пуном паром. Реч је о деоници на релацији Сува сепарација – Мокра сепарација, која је дугачка око 800 метара, а модернији систем допреме требало би да допринесе поузданијем раду овог дела „Колубариног“ ланца производње.

Деоница Сува сепарација – Мокра сепарација наставила је да функционише и након што је угаљ са Поља „Б“ престао да се допрема железничком пругом. Иако се брзо показало да је пруга на крајим релацијама нерентабилна јер захтева велике трошкове за рад и одржавање, тек ове године испуњени су сви услови да она буде замењена.

– На основу студије која је урађена у ЈП ЕПС са циљем да се повећа ефикасност рада погона и смање трошкови, предложено је да посао железничког транспорта преузму транспортери са траком. Реч је о великој уштеди за „Прераду“, а снабдевање угљем

■ Мирјана Новичић

са површинских копова биће ефикасно и поуздано – рекла је Мирјана Новичић, руководилац одељења у Сектору за унапређење технологије и инвестициону изградњу „Прераде“.

С обзиром на то да се на правцу предвиђеном за постављање транспортера налази путна и железничка инфраструктура, разматрано је неколико идејних решења у вези са преласком пута, бројем транспортера и остало.

На крају је одлучено да се „пређе“ изнад пута, тако што ће бити изграђене две транспортне траке: Т10 – дужине 429 метара и Т11 – дужине 390 метара, које ће бити спојене пресипном кулом П2.

– То практично значи да ће се транспортер Т10 (који полази од Суве сепарације) завршавати на врху моста, где ће се на кули П2 пресипати угаљ на транспортер Т11 (који

ће ићи испод жичаре) и даље одвозити угаљ до бункера Мокре сепарације. Истовремено, радиће се на изградњи транспортера Т-10а, Ц-11а и Т-11а, реконструкцији пресипне станице Ц10, реконструкцији главног утоварног места и утоварног места бр. 4 на Сувој сепарацији, као и утоварних места на Мокрој сепарацији – објаснила је техничке детаље посла Мирјана Новичић, додајући да су послови на реализацији пројекта започети након израде техничке документације, допунског рударског пројекта према коме се изводе радови, добијања сагласности и дозвола, и потписивања уговора са групом извођача радова.

На основу пројекта радови су планирани у две фазе. У току је извођење прве фазе, која ће, такође, бити реализована у два дела.

– Тренутно се ради на реконструкцији довоза равнo угља са БТУ система и његовој расподели на прву и другу фазу Суве сепарације, на изградњи пресипне куле П2, изградњи дела транспортера Т10 од пресипне куле П2 до пресипне куле П1 и дела транспортера Т11 од пресипне куле П2 до места укрштања са жичаром – рекла је Мирјана.

Извођење радова је организовано тако да ниједног тренутка не ремети транспорт угља, јер довоз са копова мора да функционише све до тренутка док се посао не заврши.

Како је објаснила наша саговорница, најпре су изведени грађевински радови, који су подразумевали рашчишћавање терена и уклањање објеката који су се налазили на правцу нове трасе транспортера. Уследило је геодетско обележавање трасе и темељних стопа за транспортере и темељ куле П2. Након тога урађени су земљани и бетонски радови.

– Крајем јануара, извођач радова је започео монтажу челичне конструкције куле П2. Такође, испоручена је машинска опрема за кулу, која се тренутно налази на монтажном плацу. Наредних дана планирана је уградња опреме, погонске станице транспортера Т10, пресипног левка, као и повратна станица транспортера Т11 – објаснила је она.

Да би линија довоза угља са БТУ система на истоварно место била комплетирана, следи други део прве фазе, који ће бити изведен за време годишњег ремонта.

– Када буду завршени послови на првој фази, биће укинута колосеци, односно угаљ са БТУ система се више неће транспортовати железничким вагонима, већ новоизграђеним транспортним тракама. Након завршетка друге фазе угаљ ће овим путем кренути и са БТС система – закључила је Мирјана Новичић.

■ Конструкција куле П2

Уочи 8. марта попричали смо са женама које у „Колубари“ раде раме уз раме са мушкарцима и заиста воле свој посао. Деца ме имитирају како док спавам помињем бункере и капацитете – каже једна од њих у шали о томе колико је тешко ускладити рад у смени и породичне обавезе

У Постројење за припрему угља у Каленићу стигли смо једног од мартовских хладних поподнева, пред сам залазак сунца. Желели смо да посетимо екипу у другој смени која је у том моменту била увелико у послу. Дочекала нас је насмејана и расположена Слађана Ћирић, шеф смене, у Дробилани запослена пуних 19 година.

Како је мрак падао, постајало је све хладније због ветра који нас је пратио док смо са овом рударском инжењерком

обилазили објекте постројења и ишли ка багеру, такозваној депонијској машини. Да познаје сваки педаљ Дробилане, да по звуку зна шта се дешава у погону, као и да се не плаши мрака и висине, схватили смо чим смо кренули за њом. Занимало нас је како се навикла на често сурове услове рада у производњи.

– Нема у овом послу велике разлике између полова. Ништа мени није хладније него оном багеристи. Ту смо сви са истим циљем – да омогућимо да угља са копа стигне у Обреновац. Тешко је радити лети по врућинама, али кад су киша и снег, то нам посебно компликује планове. Буде баш незгодних момената. Када веје снег, не можеш лако доћи до багера, дува ветар, вуче те уназад, а лице се толико заледи и укочи, да се не може проговорити. Помислим, преживели људи Игмански марш, преживећу и ја од канцеларије до багера – прича Слађана, упозоравајући нас на стрме и уске степенице до којих смо стигли. Примећујемо како са лакоћом хода кроз погон.

– Е, још кад бисте знали да носим два броја веће одело и за број и по веће цокуле – смејући се објашњава да се с тим проблемом сусрећу готово све жене у производњи, поготово оне ситније грађе. Ипак, на њеном примеру видимо да ни то не представља препреку да се квалитетно уради посао и, што је

важније, да се он воли. Препрека нису ни специфични услови рада у руднику. Колубарке су се навикле на угљену прашину у коси, прљавштину на оделу, блато на обући.

Када смо са хладноће ушли у диспечерски центар, обузела нас је нека милина – унутра топло, све сређено и уредно, тиха музика у позадини, мирише скувана кафа, а две диспечерке, весело нас поздрављају. И гле чуда, једна је стварно Милина.

За 31 годину радног стажа Милина Сенић је прошла многа радна места: била је помоћни радник, руковац ваге, техничар евидентичар, узимач узорака, и последњих 12 година диспечер. На питање има ли разлике у раду жена и мушкараца на овом радном месту, Милина сигурно ко из топа одговара, пратећи дешавања на десет монитора који су нас окруживали.

– Ко год дође за диспечера, било мушко или женско, мора да буде спреман да учи посао.

Воде жене

На челу Постројења за припрему угља последњих 12 година је Гордана Стојановић, технички руководилац. Међу руководећим кадром однос је 4 : 3 за жене, у диспечерском центру је 5 : 4, међу руковоцима ваге 6 : 4, а исти је резултат и на радном месту руковаца узорковања.

Оне в Дроби

Али константно да учи. Основи посла се брзо савладају, али те неке ситнице и финесе уче се до краја радног века. Ни ја нисам још све научила, и кад помислим да јесам, деси се нека нова ситуација са којом се први пут сусретнем. Са новом депонијом обим нашег посла је дуплиран, тако да увек има нових изазова – образложила нам је Милина.

Њена колегиница Снежана Перишић каже да је реч о врло одговорном послу јер оне морају да координирају са свима и да управљају целокупним системом. Дају информације о броју возова, квалитету угља, о неопходним пословима у погону.

– Свесне смо да иза свега овога стоје људски животи и зато

■ Милина Сенић и Снежана Перишић помно прате Дробилану

■ Слађана Ћирић

звезде ланом

се 100 одсто мора бити психички и физички одморан. Када се овде седне, онда се заборављају умор и проблеми. Концентрација мора бити одлична свих осам сати рада. Најбитније је да на крају смене сви одемо својим кућама живи и здрави. Ајде, крећемо, Деки – рече у један од три телефона Снежана, која има 32 године радног стажа, диспечер је четири године, а једно време је радила и као руковалац погонске станице, на тешком и ризичном радном месту на које су обично распоређени мушкарци јер је потребно много физичког рада.

Задивљујуће је како су обе биле концентрисане и фокусиране на све те светлеће тачкице, лавиринте и разне

симболе по екранима, као да су савршено одморне. Причају с нама, јављају се на телефоне, пишу извештаје. Питамо шта раде када почне да опада концентрација, како се одмарају код куће, кад стижу да буду мајке, супруге, баке, домаћице, куварице, пријатељице, спремачице, чистачице... Сањају ли некад све те мониторе?

– Дешавало се и то – смејући се прича Милина – деца ме и дан-данас имитирају како бунцам о бункерима и капацитетима. Овде је мозак истрениран да нема опуштања. Осетимо ли умор, отварају се прозори и кува се кафа. А ако је неки проблем посреди, кад пада снег или киша па стиже лош материјал, онда „ради“ и кафетин – духовито завршава Милина, додајући да кад је најтеже, у помоћ у

диспечерски центар долазе пословође и надзорници. А такође одличан однос имају и са колегама диспечерима из других смена, преносе једни другима дешавања из погона, али и једни другима кувају кафу за почетак смене.

– Наша тајна је у доброј организацији. Како на послу, тако и код куће. Ручак се кува пред прву трећу смену, тако да га има за више дана. Често долазим кући мртва уморна, али укућани знају какав је мој посао и имају обзира. Мора да се довољно одспава и одмори јер овде треба четворо, а не двоје очију отворити – истиче Снежана.

Мрак је увећало пао, а нама је остало да обиђемо радно место руковаоца ваге на коме такође ради жена. До удаљене ваге друштво нам је правило и пословођа рударске службе Александар Бугарин. Он пуне две деценије ради у „Колубари“, а на Дробилани је последњих десет година. Питамо га како је радити у колективу са женама и да ли му некад смета што има шефицу, а не шефа.

– Нимало ми не смета. Овде нема сујете што нам жена командује. Шеф смене јесте жена, али ми је гледамо као инжењера, поготово кад треба да се нешто уради, испред ње стоји њено знање и искуство. Битно је да је она професионалац, добар човек и колега, а не ког је пола.

Верујте ми, она исто као и њене колеге силази у воду и блато кад загусти – објашњава Александар и шаљиво закључује да је добро што има жена у колективу, јер кад дође до расправе, међу мушкарцима може и бурно да се заврши, а пред женом се повуку кочнице, те тако их оне заправо чине бољим колегама.

– Свашта корисно они покупе из наших женских прича. Кад и где су снижења, шта је по маркетима на акцијама, где да уплате са попустом аранжмане за летовање, разне рецепте и кулинарске тајне. Па још ако својим супругама пренесу те информације, не може бити корисније за кућни буџет – каже духовита инжењерка Слађана.

Бранку Јоксић смо затекли у просторији између ваге за камионе и ваге за шински утовар. Стражу су јој чувала два коповска мешанца, мада како каже, после 25 година рада нема страха што ради на прилично удаљеном и одвојеном месту од осталих објеката Дробилане. Она своје радно место воли, како каже то је њена оаза мира, ту се радећи некад одмори од куће и послова у домаћинству у Барзиловици. Што се посла тиче, нема разлике да ли га обавља жена или мушкарац. Љубазна и причљива Бранка испратила нас је с бомбонама, а ми смо је оставили да приведе крају своју другу смену.

М. Павловић

Правник међу рударима

На радном месту узорковању затекли смо Милана Манојловића, дипломираног правника из околине Уба. Сплетом разних околности, после 29 година рада у правној струци, у својој 50. години, Милан је као помоћни радник почео да ради у „Колубари“. У осталим сменама на овом радном месту раде Миланове колегинице којима је он захваћан на стрпљењу и помоћи да брзо савлада посао.

■ Бранка Јоксић између две ваге

Компликовани послови за њих су рутина

Потпуно смо оспособљени за производњу нове опреме и надамо се да ћемо у будућности имати више простора да се, уз ремонт и санацију, бавимо и овим делом машинског посла – кажу у радионицама

Запослени у „Металовом“ Центру за производно-техничке послове, у чијим рукама је део посла када је реч о ремонтима машина са површинских копова, надају се да ће у наредном периоду добити прилику да умноже своје „борбене редове“ кроз пријем нове радне снаге како би повећали своје производне капацитете.

Зоран Божић, руководилац Службе за производњу нове машинске опреме и в. д. руководиоца Центра за производно-техничке послове,

каже да је за последњих петнаестак година, „Метал“ изградио комплетна три нова багера. Последњи багер завршен је 2016. године и од тада су запослени Центра, као и целог „Метала“, већином фокусирани пре свега на ремонт опреме и санацију хаваријских ситуација на машинама.

– Сада већ имамо толико искуства и прошли смо много инвестиционих и непланираних оправки и могу да тврдим да нема тог посла везаног за крупну рударску механизацију који не можемо квалитетно да урадимо. Не постоји немогућ подухват и многе компликоване операције за нас су рутине. Ипак, подједнако смо оспособљени и за производњу нове опреме и надамо се да ћемо у будућности имати више простора да се бавимо овим делом машинског посла – каже Божић

Он је подсетио да је у оквиру Центра запослено шездесетак радника који су распоређени у пет служби: за производњу нове машинске опреме, за производњу електроопреме, за развој инвестиција, за управљање заваривачким пословима и Пројектно-конструкциони биро.

У Служби објашњавају да је значајан део њиховог посла

■ Зоран Божић

везан и за администрацију. Припремају сву обавезну документацију што подразумева израду пројектних листа, термин планова, листи за набавку материјала, припрему конкурсне документације, јавних набавки и друго. У реконструкцију и санацију рударске опреме укључене су, наравно, и колеге из Пројектно-конструкционог бироа без којих не би могао да буде урађен ниједан елаборат, рударски пројекат, али ни снимање позиција и склопова на самом терену.

– Они су неопходни, а кадровски некомплетни. У посебном дефициту је струка статичара и грађевинских инжењера. То нас доводи у ситуацију да смо некада принуђени да продужимо рокове. Ипак, захваљујући великом залагању свих запослених, ремонтни послови који су приоритет не трпе – задатке испуњавамо на време и квалитетно. Нове радне снаге би нам много значиле с обзиром на то да је пред нама санација „одлагача 4“, као и ремонти нових постројења на Дробилани – каже Божић.

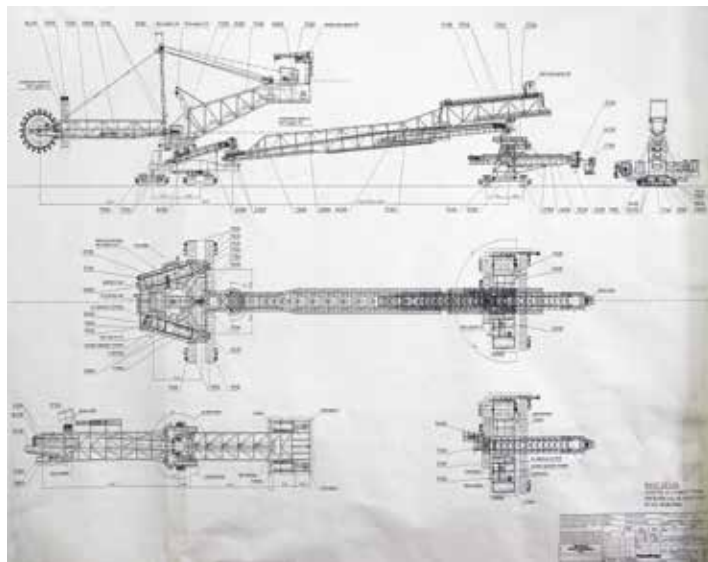
Капацитети „Метала“ и Центра за производно-техничке послове усмерени су на овогодишњу ремонтну сезону која је почела у марту и трајаће до новембра. У међувремену, запослени се надају да ће потенцијал „Метала“ и елан запослених у будућности бити више искоришћени.

– Непроцењиво искуство, али и трансфер знања, за који је у овој области најчешће потребно и пет година, велике су предности о којима друге машинске фирме могу само да сањају – истакао је наш саговорник.

М. Пауновић

Преко 3.500 тона нове опреме

Од почетка ове године, запослени „Метала“ су се прилично бавили опремом на Дробилани, а посебно се радило на повећању ефикасности рада транспортера. Циљ ових активности је да се модернизацијом опреме омогући да се на лицу места, током процеса хомогенизације одмах региструје блато у композицијама и на тај начин детектује његово одвајање. Иначе, за Дробилану је до сада направљено преко 3.500 тона нове опреме.

■ „Металове“ екипе имају драгоцено искуство у пројектовању

Санација одлагача

Према речима Зорана Божића, приоритетни посао у „Металу“ тренутно су послови на санацији „одлагача 4“ на „Тамнава-Западном пољу“, који је у јануару оштећен у пожару. Пројекат санације води Лазар Бајић, чији задатак је, између осталог, и да координира све службе у „Металу“ и остатку РБ „Колубара“ које учествују у послу.

– Успели смо успешно да одвојимо део који је оштећен, што није био мали задатак, јер је био изазов избећи вибрације и задржати стабилност справе. Чека нас сигурно неколико месеци озбиљног посла – рекли су нам у „Металу“.

У рад са ученицима
укључен 31
лиценциран
инструктор

Прилика за младе

Навршава се годину дана откако је, као прва организациона целина у Ударском басену „Колубара“, „Метал“ добио акредитацију за извођење пројекта учења кроз рад за четири образовна профила: индустријски механичар, бравар-заваривач, оператер машинске обраде-глодач и оператер машинске обраде-стругар. Већ у јуну 2021. почело се са реализацијом дуалног образовања, чиме је ученицима средњих школа из Лајковца и Аранђеловца дата прилика да се учењем кроз рад у реалном радном окружењу на најбољи начин припреме за свој излазак на тржиште рада.

– У склопу припрема за добијање акредитације, према Закону о дуалном образовању, школе и послодавац су направили план реализације учења кроз рад. Сагласност је дала и Привредна комора Србије, а Служба за безбедност и здравље на раду урадила је Акт о процени ризика за сваки образовни профил. Акт о процени ризика се ради на основу Закона о дуалном образовању ученика, Правилника о превентивним

Учење кроз рад за четири образовна профила

мерама за безбедан и здрав рад ученика, и Програму за оспособљавање ученика. Документ је прошао све неопходне процедуре, и сва радна места за дате профиле процењена су као места без високог ризика. Након тога „Метал“ је посетили и Комисија за акредитацију, коју чине представници ПКС, школа и инспектори рада – објаснила је Марина Љубојевић, руководица Службе за БЗР у „Металу“.

Она је нагласила да су безбедност и здравље на раду посебно важни код ученика који долазе у индустријске хале, а немају искуство. Када

дођу на праксу, обавезно им се организује теоријска и практична обука из БЗР-а.

Служба људских ресурса је подржала све активности у вези са добијањем лиценце и акредитације, у чему су им помогли сарадници на плану образовања.

– Укупан број ученика који похађа дуално образовање је 63, из Лајковца 28 и из Аранђеловца 35. На профилу бравар-заваривач обучава се 15 ученика из Аранђеловца, и свих 28 из Лајковца, 15 на месту оператера машинске обраде, и пет на месту индустријског механичара. Према одлуци ресорног министарства,

прва година дуалног образовања прати само теоријску наставу у школи, а од друге до четврте се укључује и практичан рад. Са децом ради 31 лиценцирани инструктор. Финансијска надокнада ученицима се исплаћује према Закону о финансијској накнади. Ученици заједно са топлим оброком добијају дневнице у износу од 1.070 динара. Редован рад подразумева шест сати дневно, од седам до 13 часова, три пута недељно. Такође, важно је напоменути да је послодавац РБ „Колубара“ решио и питање превоза, с тим што је општина Аранђеловац обезбедила повратак својих ученика – истакла је Снежана Адамовић, руководица Службе људских ресурса у „Металу“.

Драган Ћукетић више од четири деценије са бенефицијама ради у „Колубари“, а послове инструктора заваривања обавља од 2015. године, јер ради и са средњошколцима из Љига и Лазареваца који долазе у „Метал“ на праксу. За ученике који похађају дуално образовање има само речи хвале.

– Овакав начин школовања има ефекта. Деца раде, уводимо их у посао, и за сада је то за њих сасвим довољно. Не може се очекивати да обављају озбиљније послове, ово је нека врста „описмењавања“ за њих. Овакав начин рада много вреди, јер има талентоване деце која могу после овакве обуке да уђу у процес производње, и не би требало дуго да се чека на њихов пун допринос раду. Осим самог посла, ђаке учимо и поштовању радних обавеза, а трудимо се и да развијемо колегијалност – истакао је Ћукетић.

Р. Лазић

Усвојен попис имовине и обавеза РБ „Колубара“

Подишњи попис имовине и обавеза у РБ „Колубара“ за 2021. годину завршен је у предвиђеном року и извештај о њему усвојио је Надзорни одбор ЕПС-а.

Као и неколико година уназад, процедура пописа била је раздвојена у два временска периода – најпре се од почетка маја до средине новембра спроводи континуирани попис ситног инвентара у употреби и на залихама и све робе на залихама, затим се од новембра до краја јануара евидентира остала имовина као што су некретнине, земљиште,

основна средства, обавезе и потраживања.

– Овај метод се показао веома ефикасним. Највећи део магацина пописујемо током септембра и октобра, па током новембра радимо извештаје и утврђујемо разлике, чиме смо доста унапредили читав посао, који није мали – каже Горан Ћорђевић, председник пописне комисије за Огранак РБ „Колубара“.

Поред потребног знања о предмету пописа, од пописивача се сада захтева и одређено административно и информатичко знање. У неким

случајевима потребно је да попис ураде дипломирани инжењери, како би све процедуре биле испоштоване и адекватно одговорено на захтеве од стране ЕПС-а и законских прописа.

Ове године у послу су учествовале укупно 64 комисије, док је за део посла на крају године било задужено њих 56. Због промене рачунополагача ванредно су пописани магацин 063 на „Тамнава-Западном пољу“ и магацин 105 који се налази у „Помоћној механизацији“, а садржи ХТЗ опрему, ситан инвентар и алат.

М. Р.

ТШ „Колубара“

Комисија за акредитацију посетила је и лазаревачку Техничку школу „Колубара“ и договорено је да се ученици са електросмера у пројекат укључе на коповима „Колубаре“, у „Преради“ и „Елмонту“.

Непосредни сведок рада подземног рудника „Јунковац“, али и „жива збирка“ догађаја који су обележили једну важну историјску епоху

ЖИВОТ ПОПУТ КОЛУБАРСКОГ ВЕЗА

Нечији живот можете препричати неколико реченица, а о животу Матеје Петровића, пензионисаног електричара Рударског басена „Колубара“, књига би се лако могла написати. Рођен 11. јуна 1933. године у Баљевцу, овај 89-годишњак из Лазаревца, не само да је редак сведок рада подземног рудника „Јунковац“ већ и „жива збирка“ догађаја једне епохе, с обзиром на то да је учествовао у изградњи неких од најважнијих инфраструктурних објеката послератне Југославије.

У јамском руднику „Јунковац“ запослио се давне 1963, као електропословођа. Године искуства које је стекао широм Југославије свакако да су му ишле наруку али испоставиће се да је, уз нестручни кадар и мањак опреме, много посла било пред њим.

– Група коју сам водио састојала се од два електричара и два неквалификована радника. Од механизације смо имали само један грабуљар набављен 1958. године из Тузле, широко чело, шлиц машину и једну пумпу. Радило се тако што се најпре ручним бургијама у угљу забуше рупе, стави експлозив, минира и када се развије дим, ручно убацује у грабуљар, а потом у вагоне. Напуни се три, коњводаца их закаче и коњем одвезе до граница одакле су се вагони сајлом извлачили напоље – испричао нам је Петровић како је у то време рађено.

■ Матеја Петровић

Због потребе ширења јаме, накратко је из јаме „Космај“ пребачен багер „континус“, који је за кратко време требало склопити па расклопити. Ипак, након гашења ове јаме, одлучено је да се у „Јунковац“ трајно пребаци сва њихова опрема укључујући и „континус“ и траке.

– Ово је сасвим изменило дотадашњи начин рада. Инжењер Тома и ја отишли смо у Младеновац где је уговорено да нам ондашња

фирма направи ормане са склопкама за даљинско управљање. Дотерали смо све моторе и траке из „Космаја“, из производње смо избацили коње и спустили смо траку од бункера скроз до радилишта. Имали смо осам трака у јами. На самом радилишту ипак је радио грабуљар који је угаљ товарио у траке. На ту позицију траку нисмо постављали због опасности од зарушавања јер у том случају не може да се извуче, док грабуљар може да се скрати, па су отуда те његове „репове“ после проналазили по површинским коповима – уз осмех казује Петровић.

Како нам је објаснио, напајање је решено тако што је предузеће „Геосонда“ направило отвор од врха до дна јаме, кроз који је спуштен четворожилни електрокабл повезан са стокиловолтним трансформатором у јами и монтажним трансформатором припојеним на далековод Поља „Д“. Каже да се, када дође до квара, дешавало да по три дана и ноћи није излазио из јаме.

Јама „Јунковац“ је затворена 1974. године, када је Матеја имао великих здравствених проблема. Након лечења прелази на површински коп Поље „Д“, односно на монтажни плац у Медошевцу. Ту је радио на монтажи багера као електричар, јер му због попуњености радног места пословође, и поред положеног испита, није признат овај статус. Радио је искључиво по терену – Глоговац, Косовска Митровица, Кичево. Чак и после несреће на одлагачу, током које су му здробљени прсти, наставио је са теренским радом, поправљајући нарочито аргонске апарате за варење. У пензију је отишао 1990. године.

■ У сталној жељи за учењем

Матејин животни и радни век посебно је обележило константно учење и максимална посвећеност. Присећајући се детаља из своје

Не дирати мишеве!

Матеја Петровић нам је испричао како нису рудари били једини „посетиоци“ подземних ходника. Било је много пацова и мишева, па се неретко дешавало да поједу рудару ручак окачен о подграду. Глодаре, како деда Матеја казује, нису смели тући нити убијати јер су мишеви први осећали плин или опасност од зарушавања и први се повлачили на сигурно место. На тај начин су давали знак рударима да напусте таква радна места, чак и да изађу из јаме док се тунели не проветре и оспособе за сигуран рад.

■ Постављање електрокабла у „Јунковцу“

У трафостаници
рудника „Јунковац“

биографије, подсетио је и нас на то како је мукотрпно и тешко ова земља грађена после Другог светског рата.

Та његова жеђ за знањем, како нам је испричао, потиче из родитељске куће, породице са седморо деце, где се живело скромно, али и те како се бринуло о образовању. Као дечачић, већ 1947. учествовао је на изградњи пруге Шамац–Сарајево. Наставља школу у Смедеревској Паланци коју су похађала деца породица са малим примањима и ратна сирочад. И данас се са захвалношћу сећа рукавица, џемпера, чарапа које су ондашње жене плеле и брижно достављале деци.

– Онда се Тито посвађа са Стаљином, и сва сирочад која су била послата у Русију на школовање вратише се и попуни се Дом зачас. Мене са парчетом хлеба возом пошаљу кући. Да не би једног официра, кондуктер би ме избацио јер је тражио новац а ја сам имао само потврду о отпусту из Дома – с тугом се сећа Петровић.

У родном селу је кратко радио у месној канцеларији на завођењу аката. Како га је интересовање за иновативност водило даље, одлази на занат у предузеће електроопреме „Динамо“ у Београду.

– Сви ми који смо дошли да ту изучимо занат боравили смо у Дому ученика привреде. До поднева радиш и практично на лицу места стичеш знања о професији, а од пет по подне до десет обавезно похађаш школу. За викенд се помагало на рашчишћавању или су се похађале културне или спортске секције. Како сам био музикалан, певао сам у хору

Свуда стицао

Током изградње пруге Београд–Бар били смо стационирани у Сутомору, где сам се и оженио. А како ме љубав према музици никада није напустила, купио сам и хармонику. Чак сам и неке свадбе свирао. Скоро је моја породица на интернету пронашла и снимак једне од тих свадби – смеје се наш саговорник.

„Абрашевић“, чак наступао у програму Радио Београда – поносно каже.

Рад у „Динамо“ се плаћао, не много, како су још увек били у статусу ученика. Зато су мајстори и те како знали да цене доброг радника, па су од својих плата увек додавали нешто новца. Ту је стекао звање електромонтера и електричара. На основу шеме, он и његов мајстор су овде склопили први послератни трансформатор у Београду. У војску одлази као пословођа трафостаница.

И у војсци је Матеја видео прилику да учи, те је тако постао радио-телеграфиста, добио прву класу и постављен за водника. Из војске се 1955. враћа у „Динамо“.

– Кад тамо, за пословођу постављен неки који за моје време нити је знао нити хтео да ради. Видим ја да ће да ме мучи и конкуришем за предузеће „Тунелоградња Београд“ и одем као електричар за пруге на пробијање тунела за пругу Београд–Бар – присећа се он.

Градио тунеле, али и спасавао из њих

На тој прузи постоје 254 тунела у укупној дужини од 114,4 километра, што износи 24 одсто дужине пруге. Како је деоница за коју је био задужен завршена 1958. године, „Тунелоградња“ га шаље на прокопавање тунела неопходних за Хидроелектрану „Бистрица“.

– Рад на ископу је текао тешко, јер се одвијао искључиво ручно, а тунел већим делом пролази кроз масивне и плочасте кречњаке. Он је један од најзанимљивијих и значајних објеката чија је намена да воду из акумулације Радоиња одведе до турбина ХЕ „Бистрица“ – објашњава Петровић.

На пробијању последњих километара тунела, догодила се велика несрећа 1958. године. У тунелу у коме се налазио магацин са експлозивом избио је пожар, а затим

велика експлозија. Од гасова створених током експлозије настрадало је 25, а тровању је подлегло још седам минера.

– Земља се тресла, тућала. Било је јасно да се људи морају спасавати, али како? Седнем за локомотиву са још једним колегом, да покушамо некога да извучемо док не стигну спасиоци. Успели смо неколико људи да нађемо, али је постало критично, јер је и нама запретила опасност од тровања. Осетио сам да ћу се онесвестити, па сам погон локомотиве подесио на најмању брзину. Срећом да сам тако урадио јер су је по изласку из тунела, с обзиром на то да смо ми били без свести, стигли и зауставили. Малтене тик до провалије – видно потресен прича нам дека Матеја.

Све објекте ХЕ „Бистрица“ извела је „Тунелоградња“. Сви грађевински радови су завршени на време, чиме је омогућено да ова хидроелектрана буде пуштена у пробни рад шест месеци пре рока. Треба напоменути да је први пут у тадашњој Југославији разводно постојење пуштено под напон од 220 киловолти.

По завршеном послу, Матеја је продужио на изградњу пруге Сарајево–Плоче где су копали два тунела. Након тога, требало је да иде у Македонију, али тада већ отац двоје деце, одлучио је да је време да се врати у родни крај где се одмах запошљава у руднику „Јунковац“.

И тако нит по нит, спleo се најлепши ћилим једног испуњеног живота. Па ако мислите да је дека Матеја посустао, грдно грешите – човек немерљиве енергије и даље се активно бави својом највећом љубави, музиком у удружењу „Колубарски вез“ које негује стару српску песму, игру и обичаје. Направио је и генеалшко стабло своје породице, игра шах, глуми, пише, пева и компонује песме. Да нам је жив и здрав!

Д. Весковић

Колубарски вез Матеје Петровића

■ Двојни гроб старчевачке културе, локалитет Јаричиште 1 у Малом Борку, неолитски период

Слојеви прошлости

Двојни гроб жене и детета, стар више од пет миленијума, најзначајнији налаз са копова. Праисторија најзаступљенија, антика и средњи век мање, али се очекују наставак ископавања и нови предмети и објекти

Заштитна археолошка истраживања на подручју Рударског басена „Колубара“ континуирано се одвијају од 1991. године. Археолози Републичког завода за заштиту споменика културе Београд и Завода за заштиту споменика културе Ваљево, уз подршку Српске академије наука и уметности, Археолошког института, других институција и иностраних колега по потреби, од уништења и заборава сачували су бројне праисторијске, античке и средњовековне налазе који су били на линији напредовања

рударске механизације. Иако су прва истраживања области сливова Колубаре и Тамнаве обављена крајем 19. века, а било их је и у прошлом веку, она која се систематски изводе последње три деценије јесу од изузетног значаја за српску археологију. Донела су драгоцену сазнања о миграцијама становништва из најранијих епоха, о насељима и културама из периода римске доминације на Балкану, као и о остацима средњовековних цркава и насеља. Према својим просторним и концепцијским могућностима део тог блага данас чува Народни музеј Ваљево.

У оквиру сталне поставке, која хронолошки приказује развој на простору слива Колубаре и области Подгорине од праисторије до садашњости, посетиоци централне музејске зграде могу видети експонате

■ Питос, бакарно доба

са простора површинских копова. Они су углавном део праисторијске збирке. Најзначајнији локалитети су Црквине, Јаричиште 1 и Јаричиште 2 у Малом Борку, Каленић–Ливаде у Каленићу, Ћурђевића брдо, Камаљ и Црквине у Скобаљу и Хумка у Радљеву. Неки локалитети су већ ушли у археолошку литературу и представљају референцу и са научне стране.

Изложени налази винчанске и старчевачке културе, из четвртог-петог миленијума пре нове ере, показују да су колубарску област насељавали први земљорадници, посебно долину Колубаре. Музеј чува предмете праисторијске свакодевице. Како је објаснио Ђорђе Ђенић, кустос археолог Народног музеја Ваљево, људи су због земљорадње и сточарства

■ Део модела сакралног објекта, римски период

већину посуда користили за складиштење течности, припремање хране и држање житарица. Изложени су питоси, зделе, лонци, шоље, амфоре и други предмети. Посуде су откриване у земуницама шаторастих конструкција. Зна се да су од минерала правили алатке, а реку користили као саобраћајницу за транспорт. Витрине чувају и предмете из гробнице крај остатака једне римске виле у Скобаљу.

Шољице из Малог Борка, на пример, припадају једном позном винчанском насељу које је готово у потпуности истражено. То полуурбанизовано сеоско насеље чиниле су куће од дрвета и блата. Музејску реконструкцију једне такве куће могу, такође, видети посетиоци. Простор је био једноћелијски или подељен на два дела, али су га углавном користили за рад и спавање. Репертоар посуда са овог локалитета је широк.

Најзначајнији налаз са копова је двојни гроб жене старе око 40 година са дететом од око осам година. Стар је више од пет миленијума. Пронађен је 2009. године на локалитету Јаричиште 1 у Малом Борку. Зна се да жена и дете нису доживели насилну смрт. У границама Србије и Балканског полуострва налаз

■ Радивоје Арсић

се може сматрати ексклузивним открићем.

– Гроб је нађен у оквиру вишеслојног насеља. Прво смо мислили да припада старчевачкој култури, пошто је откривен у склопу једне земунице из тог неолитског периода. Међутим, датовање је показало да припада бакарном добу, али су они приликом сахрањивања случајно

Седам деценија рада

Народни музеј Ваљево постоји од 1951. године. Ова установа комплексног типа данас чува око 24.500 предмета. Чине је Одељење за археологију и нумизматику, Одељење за историју, Одељење за историју уметности и Одељење етнологије.

Стална поставка „Трећа димензија прошлости – поглед у будућност” почиње палеолитом. Следи прикази ваљевског краја који је у антици био део римских провинција, потом традиционална култура, настанак вароши, светски ратови и грађански живот. Уз „Трећу димензију”, стално су изложене „Сеча кнезова” у Муселимовом конаку, Кула Ненадовића, комплекс у Бранковини и онедавно Протина школа, односно нова-стара поставка о историјату школства у Србији. Колекције комбинују класичне начине презентације, модерне амбијентално-догађајне реконструкције и мултимедијална сценографска решења.

■ Римски надгробни споменик, Јабучје, 3. век

погодили земуницу из неолитског периода. Око њих су биле посуде из неолитског периода, а сам гроб је из бакарног доба – објаснио је Радивоје Арсић, археолог Завода за заштиту споменика културе Ваљево.

Иако је праисторијски материјал најзаступљенији, има га и из античког периода, а расте и број средњовековних налаза који се углавном свode на гробља попут оног у Малом Борку са више стотина гробова. Истраживачи претпостављају да ће се паралелно са напредовањем копова појављивати и нови објекти.

– Ископавања на територији „Колубаре” за археологију Србије и југоисточне Европе имају велики значај. Најпре, то је простор који мора да буде прекопан и тиме је спасено нешто што би пропало. Све је документовано, предмети су сачувани и доступни. Археологија је спора и слабо финансирана наука, а приликом заштитних истраживања ради се у великом обиму. Ми одједном добијемо

огroman број информација које, с обзиром на финансирање пројеката и сама истраживања, у регуларним околностима можда не бисмо добили за читав век. Посао је прилично убрзан, а попуњене су и празнине у познавању култура на овом простору – објаснио је Арсић.

Археолози нису стално на терену, али грађу континуирано анализирају. Јесен је најпогоднија за археолошка истраживања, мада раде и по снегу и на високим летњим температурама. Пронађени покретни материјал најпре примарно документују, потом га перу, чисте, конзервирају, научно анализирају, обрађују и тек тада, а процес може трајати дужи од године, експонат је спреман за приказивање. Није им важан само готов предмет већ анализа и контекст. Развој науке и нових технологија са једне стране олакшава посао, а са друге усложњава поступак документовања.

– Као у сваком послу, и овде је у почетку било потешкоћа,

али како је време пролазило, динамика развоја лигнитског басена и рада на заштити била је усклађенија. Већ годинама идемо испред копова. Сарадња са „Колубаром” и ЕПС-ом је добра. Увек је обезбеђено довољно средстава за рад, иако није увек лако различите законе, прописе и уговоре „Електропривреде Србије” поштовати имајући у виду захтеве Министарства културе и информисања који се односе на документацију, обраду и конзервацију – казао је Арић, напомињући да су резултати истраживања доступни јавности и у виду публикације „Колубара”.

Археолози очекују да се истраживања наставе, поготово због новог поља „Радњево”. И даље ће усаглашавати брзину и смер ширења копова и заштиту наслеђа, а пошто археолошко наслеђе није једино, биће укључен већи број људи. До сада нису имали проблеме у сарадњи са „Колубаром” и Арсић очекује да се тако настави.

М. Караџић

■ Луковичасте шоље баденске културе, локалитет Масинске њиве у Малом Борку, бакарно доба

Одговорност је увек на одраслима који треба да направе први корак и понуде квалитетан садржај

Светлост кроз отворен прозор

Осам пројекција и 1.050 гледалаца – учинак је приказивања филма „Лето када сам научила да летим“ у Центру за културу Лазаревац крајем фебруара и почетком марта. Заинтересованост публике сврстала је филм редитеља Радивоја Андрића у групу најгледанијих у лазаревачком биоскопу последњих година, а све је почело истоименом књигом Јасминке Петровић и реченицама:

– Баба хрче. Полудећу.

Главна јунакиња романа је тринаестогодишња Софија, повученија, ћутљивија и маштовита девојчица која са бабом Маријом нерадо одлази на Хвар код бабине сестре Луције. И тамо би главни провод вечери остао сладолед у посластичарници да Софија не упозна рођаке и сазна породичну тајну. Кроз хумор, емотивност, интроспекцију, суочавања са собом и породичном историјом Софија доживљава унутрашњи раст.

Јасминка Петровић је своју књигу исписала кроз кратке и динамичне реченице и добро познавање омладинског жаргона. Уобичајене тинејџерске проблеме, попут симпатије, стидљивости и неприпадања друштву, повезала је са оним надиндивидуалним. Баба Марија и нона Луце као супротности, бодулски дијалекат и острвска атмосфера додатно нијансирају текст. Вишеслојна и хумана књига с дозираном радњом и осећајношћу индиректан је показатељ бесмисла рата и неагресивне неопходности помирења. Посебна вредност је успешна тематизација сукоба у бившој Југославији. „Лето“ је првенствено намењено тинејџерима, али и родитељима, просветним радницима и свима осталима.

Око 150 страница популарног и вишеструко награђиваног романа, који је 2015. године објавио београдски „Креативни центар“, сценаристкиња Љубица Луковић претворила је у сценарио и сачувала поенту. Главну улогу тумачи Клара Хрвановић. Уз њу играју Олга Одановић, Сњежана Синовчић и Жарко Лаушевић. Дечју глумачку поставу чине Лука Бајто, Ема Керета Рогич и Бењамин Лацко.

– Често питам децу да ли је Софија стварно полетела и они то брзо схвате као одрастање. Њој се тог лета много тешких ствари десило, али цела поука филма јесте да је и тешко и лепо. Редитељ Раша Андрић је успео у тим односима топло–хладно и смех–сузе. Порука јесте да није лако живети, али хајде да сви заједно уз породицу и блиске људе то превазиђемо.

■ Сњежана Синовчић, Олга Одановић и Клара Хрвановић

/// Фото: „Арт виста“

Дуго се око нас дешавају лоше ствари, па још и епидемија. Мислим да смо сви жељни радости. Филм је пун боја и љубави, доброте и у публици и на платну. То је за мене највећа срећа. Док гледам филм, осећам се као да је неко широм отворио прозор и да је ушла светлост – изјавила је Јасминка Петровић након пројекције филма у Центру за културу Лазаревац, напомињући да је одговорност увек на одраслима који треба да направе први корак и понуде квалитетан садржај.

Као квалитете овог филма о одрастању, критичари наводе питкост, иако садржај

није лаган, потом избегнута патетику, добру употребу друштвених мрежа у наративном току, одмерено представљених првих корака ка иницијацији и то што „Лето“ својим бојама и ведрином стоји наспрам доминантног сивила и дефетизма српске кинематографије.

Непуних 90 минута породичног филма ауторски су употпунили костими Момирке Баиловић, сценографија Тајане Чанић Станковић, фотографија Душана Јоксимовића, музика Васила Хаџиманова, монтажа Дејана Урошевића и других сарадника. Иза филма продукцијски стоји „Sense Production“ са копродукцентима. Премијера је била у Београду 16. фебруара.

М. Караџић

Утицаји екранизације

Библиотека „Димитрије Туцовић“ нема слободне примерке романа јер су сви на читању, што библиотекар, како кажу, обавезује да набаве нове.

– „Лето када сам научила да летим“ је веома тражена књига, а након филма читаност је повећана. Као и у случају серија рађених по романима Мир-Јам или „Корена“ Добрице Ћосића, филм је актуелизовао роман. Јасминка Петровић је константно у врху читаности, а управо је за „Лето“ на Фестивалу хумора за децу 2016. године добила Сребрно Гашино перо, награду за најбољу књигу за децу – казала је Јасмина Иванковић, директорка ове установе.

Почетком марта завршени су радови на реновирању пливачког базена у Лазаревцу, замењена је сауна, уграђено је 60 ормана за депоновање гардеробе, а улаз на пливалиште сада је потпуно аутоматизован.

Базен је тако добио савремени систем контроле коришћења понуђених услуга. Ормарићи су електронски повезани с благајном, а сваки купач уместо улазнице, добија дигитализовану електронску наруквцу која му омогућава да се несметано креће и користи понуђене услуге.

– Постоје три врсте наруквца и оне су обележене различитим бојама. Једна је за децу, друга за коришћење базена, и трећа, ВИП наруквца, омогућава коришћење комплетне понуде, што поред базена подразумева и уживање у потпуно реновираној сауни и парном купатилу – каже руководиоца Сектора за спортско-рекреативне

активности Владимир Драгићевић.

Реконструисана сауна стара је више од 13 година. Замењена је пећ и опрема је сервисирана.

– За крај сезоне планирана је и потпуна реконструкција и дигитализација машинског постројења на затвореном базену. Сличан технолошки захват

планирамо и пред почетак летње купачке сезоне на отвореном базену – најављује Драгићевић.

Свакодневно кроз објекат Спортско-рекреативног центра „Колубара“ прође више од 1.000 корисника. Само је у школу пливања учлањено неколико стотина малишана, подељених у три групе: обука непливача, школа пливања и пливачи који се припремају за такмичења.

– Кроз наш клуб, до сада је, прошло око 11.000 малишана. За ово време научило је да плива око 4.000 дечака и девојчица најмлађег узраста. Клуб има и такмичарску групу, али је наш

фокус пре свега на обуци и школи пливања – каже Добрица Перуничић Пура, тренер и један од оснивача Пливачког клуба „Колубара“.

У клубу је ангажовано шест тренера, а тројица најискуснијих су на обуци са децом непливачима.

– У овом тренутку око 60 малишана се налази у процесу обуке, а њих 35 је у школи пливања. Осим деце из Лазаревца и околних села, на обуку долазе и дечаци и девојчице из околних места, пре свега Љига и Аранђеловца – рекао је тренер Влада Кртинић.

Т. К.

Интернационални турнир у пикаду

Лазаревац је 26. фебруара био домаћин турнира у класичном пикаду, на коме је, са заједничким циљем да се додатно промовише овај однедавно популаран спорт, учествовао чак 121 играч из Бугарске, Босне и Херцеговине, Аустрије, Мађарске и Србије.

Према речима Владе Радовановића, једног од организатора, турнир је био подељен по фазама. У првој су такмичари подељени на 32 групе, након чега је уследила елиминациона фаза.

– Захваљујем свим играчима који су учествовали на турниру, а посебна захвалница иде на адресу Пикадо федерације

Србије и клубова без чије помоћи не бисмо могли да обезбедимо средства за одржавање турнира – рекао је Радовановић.

Осим пехара за прва четири места, додељене су и новчане награде за осам најбољих такмичара у овом спорту. Прво место освојио је Дејан Ковачевић из Новог Сада, репрезентативац Србије у пикаду. Такмичар из Бугарске Мирослав Петров нашао се на другом месту, трећа позиција припала је Владимиру Петковићу, бившем репрезентативцу Швајцарске, а утешно четврто место заузео је Ацо Бабић, репрезентативац Србије.

Т. К.

Пролећни превентивно-рекреативни одмор

Синдикална организација ЕПС „Колубара“ објавила је почетком марта понуду за превентивно-рекреативни одмор за запослене у Рударском басену „Колубара“. Како реализација путовања следи од средине маја, пријављивање заинтересованих радника већ је почело по деловима предузећа и трајаће до 30. априла. Углавном је реч већ о провереним дестинацијама.

За све оне који желе опоравак на чистом планинском ваздуху нуди се Златибор и смештај у хотелу „Зеленкада“ и одмаралишту „Дунав“, а на Фрушкој гори у Врднику хотел „Фрушке терме“. Планина Рајац и Радничко одмаралиште „Колубара“ стоје на располагању заинтересованима од 10. маја до краја новембра, у зависности од слободних капацитета.

За Врњачку Бању је у пролећним терминима планирано пет смена, од средине маја па до краја јуна. У Сокобањи запосленима стоји на располагању хотел „Бањица“, а планиране су три смене.

У понуди су и четири дестинације на мору у Црној Гори и једна за Грчку, а смене су на девет односно 10 дана. Као и до сада, запослени могу да се одреде за Будву, Бечиће, Чањ или Бијелу. У Грчкој је у понуди Неа Врасна.

Када је реч о рехабилитацији, прве смене крећу већ од 14. маја. На списку за рехабилитацију налазе се: Врњачка Бања, Бања Ковиљача, Сокобања, Пролом бања, Луковска, Рибарска, Горња Трепча и Ивањица.

М. Р.

Каранфил с љубављу

Слављење Осмог марта као симбола борбе жена за равноправни положај у процесу производње било је део друштвено-културног дискурса који је свој врхунац доживео током седамдесетих и осамдесетих година

Први текст о свечано прослављеном Дану жена у листу „Колубара“, који је од шездесетих година прошлог века сведок развоја рудника и лазаревачке општине, проналазимо из 1971. године. Тада је у Дому културе овим поводом била организована свечана академија са драмским уметничким програмом, док су у комбинату, у свим радним заједницама, уручивани поклони за све „Колубарине“ даме.

Те године посебно су биле истакнуте младе раднице „Метала“ које су пробиле лед и равноправно почеле да раде са колегама. Погон за ремонт и одржавање прва је радна организација која је омогућила да под истим условима и женска радна снага стиче стручну спрему квалификованог радника за поједина занимања. До тада су само мушкарци имали ту привилегију. Пракса је убрзо показала да су младе мајсторке чак брже и боље завршавале посао на малим моторима који су се винкловали.

Уобичајени су били излети на које су одлазиле раднице „Колубаре“. Кратак предах од посла 1972. године даме су имале на Дивчибарама. Међутим, како извештава наш новинар, њихов свеопшти утисак био је покварен лоше организованом поделом поклона, јер су жене по своје следећа ишле у Библиотеку комбината и, уз прештавање свог имена на списку, преузимале поклоне. Насупрот томе, наредне године поклони нису били важни. Хумане колубарке одрекле су се својих поклона у корист помоћи породици преминулог колеге.

Често су прославе и академије поводом овог празника биле употпуњене пригодним програмима ученика основних и средњих школа са територије лазаревачке општине. У складу са тадашњим друштвено-политичким околностима, рецитације и хорске песме биле су посвећене жени-мајци, жени-борцу, жени-ствараоцу и жени-раднику. Оне су као знак пажње добијале каранфиле који су остали симбол Осмог марта из тог доба.

Забележено је да су 1975. године даме изненада остале без прославе Дана жена.

Свечано прослављен Дан жена

Прослава 8. марта — Дана жена, почела је 7. марта свечаном Академијом у сали Скупштине општине у Лазаревцу.

Пригодан програм, у присуству већег броја грађана Лазаревца, извели су ученици

и читањем награђених тематских радова поводом овог празника, Милене Живковић ученице Гимназије и Бине Белаш ученице Школе „Дуле Каракалјин“, присутни су провели пријатно вече.

И у Комбинату Дан жена је свечано прослављен. Синдикал

После приказаног филма о Комбинату, генерални директор, Милан Милетић, са пар пригодних речи обратио се другарицама честитајући им празник и уручивши им по каранфил.

Лепу пажњу показали су и омладинци Заједничких служ-

■ Свечани скуп радница Заједничких служби 1973. године

Тужна вест о смрт револуционара и хуманисте Вељка Влаховића условила је отказивање свих планираних свечаности. Како су Уједињене нације 1975. годину прогласиле за Међународну годину жена, остало је обећање да прославе посвећене лику жене неће изостати током те значајне године.

У складу са духом социјалистичког друштва често су на пригодним сусретима жена вођени разговори о значају њиховог празника, његовом револуционарном карактеру, о положају жене у условима удруженог рада и њеној улози у самоуправном друштву. Низом културних и спортских манифестација и 1979. славио се Осми март, а на свечаној академији су анализирана настојања Кларе Цеткин за еманципацију жена.

Борба за равноправним положајем жене као активног учесника у процесу производње настављена је и током осамдесетих година. Запажени су били реферати на тему растеређивања жена од тешких послова у удруженом раду и домаћинству. Решење је било у „подруштвљавању свих видова делатности, организовању услужних сервиса и изградњи „дечјих установа“. У просторијама новоотворене дечје установе „Ракила Котаров Вука“ око 30 жена бораца Лазаревца посетиле су најмлађе и том приликом казивале своја сећања из народноослободилачке борбе.

На страницама „Колубаре“ све више је ликов жена. На Пољу „Б“ 1985. погонске станице су у сигурним рукама, јер је на

конкурсу за руководе од пријављених 90 кандидата било чак 60 жена. Све чешће су жене пристајале и на ноћни рад јер су вишегодишња чекања на посао и велика жеља за радом учинила да посао, који су до сада обављали искључиво мушкарци, буде доступан и припадницама лепшег пола.

С доласком кризних деведесетих година, жене су доста скромније него раније прослављале свој празник. Традицију обележавања Осмог марта данас у „Колубари“ наставља синдикална организација.

У нади да ће овај празник бити више од једног дана у години када се присећамо борбе за женска људска права и свакодневне борбе за економску, политичку и социјалну равноправност — Срећно, колубарке!

М. Павловић

Дан и година жена

Празник жена установљен је на Другој међународној конференцији жена социјалиста 8. марта 1910. у Копенхагену, на иницијативу Кларе Цеткин, вође немачких социјалиста и женског радничког покрета, да се уведе дан сећања на демонстрације америчких радница у Чикагу 1909. и на њујоршки марш више од 15.000 жена које су тражиле краће радно време, боље плате и право гласа. Уједињене нације званично су 1975. прогласиле 8. март Међународним даном жена, а та година је постала Међународна година жена.

/// Фото: Александар Рашин

CIP – Каталогизација у публикацији
 Народна библиотека Србије, Београд 658(497.11)(085.3)
ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА Србије Енергија Колубара ЕПС Енергија Колубара / главни и одговорни уредник Ана Павловић. -
 2017, бр. 1 (нов.) - . - Лазаревац : Електропривреда Србије, 2017- (Инђија : Komazes comp). - 30 cm
 Месечно. - Је наставак: Колубара (Лазаревац) = ISSN 1451-2890
 ISSN 2560-5143 = ЕПС Енергија Колубара
 COBISS.SR-ID 250299404

